

บันทึก

เรื่อง การออกระเบียบเพื่อเรียกเก็บค่าใช้จ่ายจากประชาชน
สำหรับการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนนอกเวลาทำการ

สำนักงาน ก.พ. ได้มีหนังสือ ที่ นร ๐๗๑๑/๗๗๕๐ ลงวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๓๒ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า คณะกรรมการว่าด้วยการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนของหน่วยงานของรัฐและกระทรวงการคลังกำลังพิจารณาวางแผนดำเนินการให้เป็นไปตามข้อ ๑๘ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๓๒ ที่กำหนดว่า “ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ของสังคมโดยรวมและเพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ให้หน่วยงานของรัฐกำหนดระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนนอกเวลาทำการสำหรับการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนในเรื่องนั้น และให้ประชาชนผู้ยื่นคำขอเสียค่าใช้จ่ายตามระเบียบที่หน่วยงานของรัฐนั้นกำหนดด้วยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง” ในการพิจารณาพบว่า อาจมีปัญหาด้านการตีความเกี่ยวกับอำนาจของส่วนราชการต่าง ๆ ในการที่จะออกระเบียบให้ประชาชนเสียค่าใช้จ่ายกรณีมีการให้บริการนอกเวลาทำการ เพื่อให้เกิดความรอบคอบในการดำเนินการ สำนักงาน ก.พ. ในฐานะฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการว่าด้วยการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนของหน่วยงานของรัฐจึงขอหารือคณะกรรมการกฤษฎีกาว่า หน่วยงานของรัฐที่ไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้เป็นการเฉพาะจะสามารถกำหนดระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนนอกเวลาทำการสำหรับการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนในเรื่องนั้น ๆ และให้ประชาชนผู้ยื่นคำขอเสียค่าใช้จ่ายตามระเบียบที่หน่วยงานของรัฐกำหนดด้วยความเห็นชอบของกระทรวงการคลังตามข้อ ๑๘ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีดังกล่าวได้หรือไม่ เพียงใด ทั้งนี้ มีข้อมูลเพื่อประกอบการพิจารณา ดังนี้

๑. เจตนารมณ์ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๓๒ เพื่อให้หน่วยงานของรัฐซึ่งมีหน้าที่ปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนกำหนดขั้นตอนและระยะเวลาในการปฏิบัติราชการแล้วประกาศให้ประชาชนทราบ ประชาชนผู้รับบริการจะสามารถทราบได้ว่าการไปติดต่อนั้นจะต้องดำเนินการอย่างไร เช่น ต้องมีเอกสารหลักฐานอะไรไปเสนอด้วยบ้าง เป็นต้น ค่าขอที่ยื่นนั้น ๆ จะแล้วเสร็จเมื่อใด นอกจากนี้แล้วยังหวังว่าส่วนราชการต่าง ๆ จะมีการปรับปรุงระบบและวิธีการทำงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนต่อไปด้วย ด้วยเหตุผลดังกล่าวระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ จึงได้มีข้อกำหนดส่งเสริมและสนับสนุนให้ส่วนราชการทำงานอย่างเต็มที่โดยอาจมีการเปิดให้บริการแก่ประชาชนนอกเวลาราชการตามปกติได้ด้วย ซึ่งหากการดำเนินการเช่นนั้นมีความจำเป็นพิเศษก็อาจกำหนดให้ประชาชนเสียค่าใช้จ่ายตามระเบียบที่หน่วยงานของรัฐจะกำหนดด้วยใจสมัคร ทั้งนี้ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกและให้บริการประชาชนรวดเร็วทันการโดยให้ประชาชนมีส่วนช่วยเหลือเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายแก่หน่วยงานของรัฐในการปฏิบัติราชการนอกเวลาดังกล่าว โดย

ให้กระทรวงการคลังเป็นผู้พิจารณากำหนดระเบียบว่าด้วยการจ่ายค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บค่าธรรมเนียมดังกล่าวตามกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลังสำหรับหน่วยงานของรัฐนั้น ๆ ไว้ด้วย

๒. ในสภาพข้อเท็จจริงปัจจุบันเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติที่หน่วยงานของรัฐจัดเก็บค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในขณะนี้ ได้มีการดำเนินการที่แตกต่างกัน ๓ ประการ คือ

๒.๑ หน่วยงานของรัฐจัดเก็บค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้

๒.๒ หน่วยงานของรัฐจัดเก็บค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายตามประกาศของหน่วยงานของรัฐ และกระทรวงการคลังเป็นผู้พิจารณากำหนดระเบียบว่าด้วยการใช้จ่ายในการจัดเก็บค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลังสำหรับหน่วยงานของรัฐนั้น

๒.๓ หน่วยงานของรัฐประกาศเรียกเก็บค่าธรรมเนียมโดยจัดส่งค่าธรรมเนียมที่จัดเก็บได้ทั้งหมดให้กับกระทรวงการคลังตามพระราชบัญญัติเงินคงคลัง พ.ศ. ๒๔๙๑

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าว โดยได้ฟังคำชี้แจงของผู้แทนสำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีและสำนักงาน ก.พ.) และผู้แทนกระทรวงการคลัง (กรมศุลกากร) แล้ว ข้อเท็จจริงปรากฏว่า สำนักงาน ก.พ. ได้หารือปัญหาข้อกฎหมายดังกล่าวต่อคณะกรรมการกฤษฎีกาตามคำสั่งของประธานคณะกรรมการว่าด้วยการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนของหน่วยงานของรัฐ โดยคณะกรรมการว่าด้วยการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนของหน่วยงานของรัฐยังมิได้พิจารณาวินิจฉัยในปัญหาดังกล่าวแต่อย่างใดคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕) เห็นว่าตามข้อ ๖^๑ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๓๒ กำหนดให้มีคณะกรรมการว่าด้วยการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนของหน่วยงานของรัฐ ข้อ ๗^๒ ของระเบียบดังกล่าวกำหนดให้คณะกรรมการมีหน้าที่ให้ความเห็น

^๑ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๓๒

ข้อ ๖ ให้มีคณะกรรมการว่าด้วยการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนของหน่วยงานของรัฐ ประกอบด้วยรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธานกรรมการ และกรรมการซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้แทนส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจ จำนวนไม่เกินเก้าคนและผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมิได้เป็นข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือพนักงานส่วนท้องถิ่นอีกไม่เกินห้าคน และให้เจ้าหน้าที่สำนักงาน ก.พ. เป็นกรรมการและเลขานุการ กับให้ประธานแต่งตั้งผู้ช่วยเลขานุการไม่เกินสองคน

ฯลฯ

ฯลฯ

^๒ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๓๒

ข้อ ๗ ให้คณะกรรมการมีหน้าที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับการตีความและวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบนี้ต่อนายกรัฐมนตรี และให้มีอำนาจ:-

(๑) เสนอแนะการออกประกาศกำหนดรายละเอียดเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามระเบียบนี้

เกี่ยวกับการตีความและการวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบดังกล่าวต่อนายกรัฐมนตรี และข้อ ๕^๓ ของระเบียบดังกล่าว กำหนดให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจตีความและวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบดังกล่าว ดังนั้น การวินิจฉัยปัญหาว่าหน่วยงานของรัฐที่ไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้เป็นการเฉพาะจะสามารถกำหนดระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนนอกเวลาทำการสำหรับการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนในเรื่องนั้น ๆ และให้ประชาชนผู้ยื่นคำขอเสียค่าใช้จ่ายตามระเบียบที่หน่วยงานของรัฐกำหนดด้วยความเห็นชอบของกระทรวงการคลังตามข้อ ๑๔^๔ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๓๒ ได้หรือไม่ เพียงใด จึงเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๗ และเป็นอำนาจของนายกรัฐมนตรีตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๕ ที่จะวินิจฉัยปัญหาดังกล่าว เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า คณะกรรมการยังมิได้พิจารณาวินิจฉัยปัญหาดังกล่าว คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕) จึงเห็นว่า ในกรณีนี้สมควรที่สำนักงาน ก.พ.จะได้เสนอเรื่องต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณาเสนอความเห็นต่อนายกรัฐมนตรี

ต่อนายกรัฐมนตรี

(๒) เสนอแนะต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาสั่งการในกรณีที่เห็นว่าระยะเวลาที่กำหนดไว้ในระเบียบของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจเป็นระยะเวลาที่เกินความจำเป็น

(๓) เสนอแนะการแก้ไขปรับปรุงระเบียบนี้ต่อคณะรัฐมนตรี

(๔) พิจารณาคำร้องเรียนเกี่ยวกับการที่หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ ไม่ปฏิบัติตามระเบียบนี้ หรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบที่หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจกำหนดขึ้นตามระเบียบนี้ เพื่อรายงานต่อนายกรัฐมนตรี

(๕) เชิญข้าราชการและลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือของรัฐวิสาหกิจหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาสอบถาม หรือให้ข้อเท็จจริงและความเห็นรวมทั้งเรียกเอกสารจากส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานส่วนท้องถิ่น ที่เกี่ยวข้องกับการในหน้าที่ของคณะกรรมการ

(๖) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติงานใด ๆ ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

(๗) ดำเนินการอื่นตามที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้หรือที่คณะรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีมอบหมาย

๓ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๓๒

ข้อ ๕ ให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้รักษาการตามระเบียบนี้ มีอำนาจตีความและวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบนี้ และให้มีอำนาจออกประกาศกำหนดรายละเอียดเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามระเบียบนี้ ในการนี้นายกรัฐมนตรีจะมอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีดำเนินการก็ได้

๔ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๓๒

ข้อ ๑๔ ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ของสังคมโดยรวม และเพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ให้หน่วยงานของรัฐกำหนดระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนนอกเวลาทำการสำหรับการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนในเรื่องนั้น และให้ประชาชนผู้ยื่นคำขอเสียค่าใช้จ่ายตามระเบียบที่หน่วยงานของรัฐนั้นกำหนดด้วยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

เพื่อวินิจฉัยปัญหานี้ต่อไป

(ลงชื่อ) วัฒนา รัตนวิจิตร

(นายวัฒนา รัตนวิจิตร)

รองเลขาธิการฯ

ปฏิบัติราชการแทน เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

กรกฎาคม ๒๕๓๓